Koronaepidemian rajoittaminen – ravitsemusliikeiden sulkeminen

Epidemian vaiheittainen ja alueellinen eteneminen Suomessa on yksi torjunta- ja rajoitustoimien keskeisistä tavoitteista. Tällä turvataan terveydenhuollon kapasiteetin ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyys. COVID-19 –epidemian erityinen haaste terveydenhuollolle on tehohoitoa ja vaativaa tehohoitoa tarvitsevien potilaiden osuus vakavasti sairastuneista. Tehohoidon tyypillinen kesto vaikeassa COVID-19 –infektiossa on yli 10 vuorokautta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteinen käsitys on, että epidemian leviämistä Suomessa on pystyttävä hidastamaan. Muussa tapauksessa terveydenhuollon kantokyky ja tehohoidon kapasiteetti henkilöstöresursseineen voivat joissakin sairaanhoitopiireissä selvästi ylittyä epidemian huippuaikoina.

Ravitsemisliikkeiden toimintaa rajoittavat toimenpiteet vähentävät edelleen ihmisten välisiä kontakteja. Sulkemisen toteuttaminen alueellisesti eriaikaisesti ei ehkäise taudin leviämistä riittävän tehokkaasti ja ennakoivasti, sillä epidemia voi levitä erittäin nopeasti ja alueellisia tartuntaketjuja tai laajempaa yhteisössä tapahtuvaa tartuntaa voi ilmaantua lähipäivinä tai -viikkoina eri puolilla Suomea. Tämä rypäsmäinen eteneminen on monissa maissa ollut ominaista COVID-19- epidemialle. Näiden paikallisten epidemiapesäkkeiden ilmaantumista ei ole mahdollista etukäteen ennustaa. Niiden syntyminen edellyttää ihmisten läheistä kohtaamista, sillä virus tarttuu vain lähikontaktissa.

Ravitsemusliikkeet ja niissä tapahtuva kokoontuminen ovat kansainvälisen kokemuksien perusteella merkittävä tartuntojen leviämisen riskitekijä. Suomessa on otettu käyttöön laajoja fyysisten kontaktien rajoitustoimia – niin laajoja, että ravitsemusliikkeet ovat muodostuneet nyt muodostuneet lähes ainoiksi paikoiksi, joissa ihmiset kokoontuvat edelleen merkittävässä määrin. Rajoitustoimilla tavoitellaan taudin leviämistä kuvaavan niin kutsutun R0-luvun pienentämistä siten, että tartuntaketjut estyvät tai niiden kasvaminen hidastuu merkittävästi. Rajoitustoiminen yhteisvaikutuksen tehostamiseksi ravitsemusliikkeiden toiminnan rajoittaminen yhtä aikaa koko maassa on välttämätöntä.

Epidemiologisen seurantajärjestelmän toimintaan liittyvien luonnollisten viiveiden takia tartuntatapausten paikallinen lisääntyminen havaitaan usein vasta kun suuri määrä tartuntoja ja niiden jatkotartuntoja on jo ehtinyt tapahtua. Tällöin on liian myöhäistä enää estää tartuntojen nopeaa leviämistä.

Valmiuslain perusteluista ilmenee yleisempi periaate, jonka mukaan pandemian vaatimiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennakoivasti vaarallisen tartuntataudin uhatessa väestöä. Taudilta ei edellytetä jo tapahtunutta leviämistä (ks. HE 3/2008 vp, s. 34). Edellä mainituista syistä ja periaatteesta johtuen ravitsemisliikkeiden aukiolon rajoittaminen on välttämätöntä toteuttaa ennakoivasti ja samanaikaisesti koko maan kattavana.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos katsoo yllämainituista syistä, että ravitsemusliikkeiden aukioloaikojen rajoittaminen on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että epidemian voimistumista voidaan hidastaa riittävästi. Ravitsemusliikkeiden aukiolon rajoitusten arvioidaan välillisesti turvaavan tehohoidon saatavuutta eri puolilla Suomea ja sitä kautta alentavan kuolemantapauksien määrää. Nyt esitettävien toimenpiteiden ohella koko Suomessa on toteutettava myös muita toimia, joilla pyritään edelleen rajoittamaan epidemian leviämistä ja intensiteettiä. Hygieniatoimenpiteiden tehokasta toteusta on niin ikään jatkettava. Toimenpiteiden tehokkuuden ja rajoitusten purkamisen arviointi edellyttää epidemian seurannan jatkuvaa tehostamista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteaa lisäksi että yllämainitut arviot ja johtopäätökset on tehty ainoastaan COVID-19 epidemian rajoittamisen ja sen aiheuttamien välittömien terveysvaikutusten kannalta. Laitos ei siten tätä lausuntoa tehdessään ole arvioinut rajoitustoimien yhteiskunnalle tai koko väestölle aiheutuvaa kokonaisvaikutusta, eikä sitä kuinka eri sektoreille rajoituksista aiheutuvat haitat suhteutuvat epidemian rajaamisesta saavutettavaan kansanterveyshyötyyn. Yhteiskunnallisten kokonaisvaikutusten arviointi edellyttää perusteellista monisektoraalista arviointityötä.

Helsinki 1.4.2020

Markku Tervahauta
pääjohtaja

Mika Salminen
osastonjohtaja